

Analysis of Cognitive Factors Influencing the Learning of Abstract Concepts in Children

1. Amirhossein Rastegar*: Department of Counseling, University of Tarbiat Modares, Tehran, Iran

*Corresponding Author's Email Address: amirhossein.rostegar91@yahoo.com

Abstract:

Objective: The aim of this study is to analyze the cognitive, environmental, social, and personality factors influencing children's learning of abstract concepts.

Methods and Materials: This qualitative research utilized semi-structured interviews with 27 children from Tehran. Participants were selected purposefully, and data collection continued until theoretical saturation was achieved. Data were analyzed using Nvivo software and thematic analysis.

Findings: The findings revealed that cognitive factors such as memory, attention, linguistic skills, and problem-solving significantly affect abstract concept learning. Additionally, family and school environments, social support, and personality traits like curiosity and creativity were crucial. Emotional support from family and peers notably enhanced motivation and learning ability.

Conclusion: Various factors, including cognitive abilities, supportive environments, and personality traits, play a pivotal role in children's learning of abstract concepts. Educational programs should be designed to strengthen and enhance these factors.

Keywords: Abstract concept learning, cognitive factors, social support, personality traits, qualitative analysis

How to Cite: Rastegar, A. H. (2024). Analysis of Cognitive Factors Influencing the Learning of Abstract Concepts in Children. Quarterly of Experimental and Cognitive Psychology, 1(4), 80-89.

Received: date: 28 October 2023

Revised: date: 03 December 2023

Accepted: date: 15 December 2023

Published: date: 21 December 2023

تحلیل عوامل شناختی مؤثر بر یادگیری مفاهیم انتزاعی در کودکان

۱. امیرحسین رستگار*: گروه مشاوره، دانشگاه سراسری تربیت مدرس، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

*پست الکترونیک نویسنده مسئول: amirhossein.rostegar91@yahoo.com

چکیده

هدف: هدف این مطالعه تحلیل عوامل شناختی، محیطی، اجتماعی و شخصیتی مؤثر بر یادگیری مفاهیم انتزاعی در کودکان است. **روش‌ها و مواد:** این پژوهش به روش کیفی انجام شد و داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با ۲۷ کودک تهرانی جمع‌آوری شد. انتخاب نمونه به صورت هدفمند انجام شد و تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت. تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار Nvivo و روش تحلیل تماتیک انجام شد. **یافته‌ها:** یافته‌ها نشان داد که عوامل شناختی مانند حافظه، دقت و توجه، زبان‌شناسی و حل مسئله تأثیر بسزایی بر یادگیری مفاهیم انتزاعی دارند. همچنین، محیط خانوادگی و مدرسه، حمایت اجتماعی و ویژگی‌های شخصیتی مانند کنجکاوی و خلاقیت نیز از عوامل مهم در این زمینه بودند. پشتیبانی عاطفی از خانواده و همسالان به‌طور خاص انگیزه و توانایی یادگیری را تقویت می‌کرد. **نتیجه‌گیری:** عوامل مختلفی از جمله توانایی‌های شناختی، محیط‌های حمایتی و ویژگی‌های شخصیتی نقش کلیدی در یادگیری مفاهیم انتزاعی در کودکان دارند. پیشنهاد می‌شود برنامه‌های آموزشی به‌گونه‌ای طراحی شوند که این عوامل را تقویت کرده و بهبود دهند. **کلیدواژه‌ها:** یادگیری مفاهیم انتزاعی، عوامل شناختی، حمایت اجتماعی، ویژگی‌های شخصیتی.

نحوه استناددهی: رستگار، امیرحسین. (۱۴۰۳). تحلیل عوامل شناختی مؤثر بر یادگیری مفاهیم انتزاعی در کودکان. فصلنامه روانشناسی تجربی و شناختی، ۱(۴)، ۸۹-۸۰.

تاریخ دریافت: ۷ آبان ۱۴۰۲

تاریخ بازنگری: ۱۲ آذر ۱۴۰۲

تاریخ پذیرش: ۲۵ آذر ۱۴۰۲

تاریخ انتشار: ۰۱ دی ۱۴۰۲

یادگیری مفاهیم انتزاعی یکی از مهم‌ترین چالش‌های فرآیند یادگیری در کودکان است. این مفاهیم که از ویژگی‌های پیچیده و انتزاعی برخوردار هستند، نیازمند مهارت‌های شناختی پیشرفته‌تری مانند تجزیه و تحلیل، استدلال و تفکر انتزاعی می‌باشند. از آنجا که بسیاری از مفاهیم علمی، ریاضی و فلسفی از نوع انتزاعی هستند، درک و یادگیری این مفاهیم به ویژه در دوران کودکی اهمیت فراوانی دارد. کودکان معمولاً از طریق تعاملات شناختی با محیط پیرامون خود و حمایت‌های مختلف اجتماعی و آموزشی، به درک این مفاهیم دست می‌یابند. بنابراین، تحلیل و شناسایی عواملی که بر یادگیری مفاهیم انتزاعی تأثیر می‌گذارند، می‌تواند در طراحی شیوه‌های آموزشی مؤثر و بهبود نتایج یادگیری کودکان کمک کند.

یادگیری مفاهیم انتزاعی نیازمند فرآیندهای شناختی پیچیده‌ای است که با توانایی‌های ذهنی و پردازشی فرد در ارتباط است. بنابراین، درک عوامل شناختی و محیطی مؤثر بر این نوع یادگیری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در این راستا، این مطالعه با هدف تحلیل عواملی که بر یادگیری مفاهیم انتزاعی در کودکان تأثیر می‌گذارند، انجام شده است. عوامل مختلفی از جمله عوامل شناختی فردی، ویژگی‌های شخصیتی، محیط آموزشی و اجتماعی می‌توانند در این فرآیند مؤثر باشند. به همین دلیل، این تحقیق به شناسایی و تحلیل این عوامل از دیدگاه کودکان پرداخته است تا بتواند به درک بهتری از چگونگی یادگیری مفاهیم انتزاعی کمک کند.

یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر یادگیری مفاهیم انتزاعی، توانایی‌های شناختی فردی کودک است. توانایی‌هایی مانند حافظه، توجه، استدلال منطقی، زبان‌شناسی و حل مسئله به‌طور مستقیم بر توانایی کودک در درک مفاهیم پیچیده تأثیر می‌گذارند (Case, ۱۹۹۲). به طور خاص، حافظه کوتاه‌مدت و بلندمدت می‌تواند بر پردازش و ذخیره اطلاعات مؤثر باشد و توانایی‌های توجه و تمرکز به کودک کمک می‌کند تا جزئیات مهم مفاهیم را شناسایی و درک کند. همچنین، توانایی‌های زبانی و ارتباطی نیز نقش کلیدی در یادگیری مفاهیم انتزاعی دارند، چرا که این مفاهیم اغلب به صورت زبانی منتقل می‌شوند و نیازمند مهارت‌های تفهیم و انتقال مفاهیم هستند (Snow, ۲۰۱۰).

از سوی دیگر، محیط آموزشی و اجتماعی نیز می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر یادگیری مفاهیم انتزاعی داشته باشد. مطالعات نشان داده‌اند که محیط‌های آموزشی با ویژگی‌های خاص، از جمله معلمان با مهارت‌های بالا، منابع آموزشی مناسب و محیط‌های یادگیری فعال می‌توانند به کودکان کمک کنند تا مفاهیم پیچیده‌تری را درک کنند (Piaget, ۱۹۷۲). همچنین، محیط اجتماعی که شامل خانواده، همسالان و دیگر افراد مؤثر در زندگی کودک است، می‌تواند تأثیر زیادی بر فرآیند یادگیری داشته باشد. حمایت اجتماعی از طرف خانواده و همسالان می‌تواند انگیزه و اعتماد به نفس کودک را افزایش دهد و به این ترتیب یادگیری مفاهیم انتزاعی را تسهیل کند (Bronfenbrenner, ۱۹۷۹).

در کنار عوامل محیطی و شناختی، ویژگی‌های شخصیتی نیز می‌توانند بر یادگیری مفاهیم انتزاعی تأثیرگذار باشند. ویژگی‌هایی مانند کنجکاوی، خلاقیت و انگیزه در یادگیری، می‌توانند به کودک کمک کنند تا با مفاهیم پیچیده و انتزاعی روبرو شود و آن‌ها را بهتر درک کند. تحقیقات نشان داده‌اند که کودکان با ویژگی‌های شخصیتی خاص، مانند شخصیت‌های مبتنی بر جستجوگری و کنجکاوی، توانایی بیشتری در یادگیری مفاهیم جدید و انتزاعی دارند (Silvia, ۲۰۰۸). این ویژگی‌ها موجب می‌شود که کودک نسبت به چالش‌های جدید آمادگی بیشتری داشته باشد و تمایل به کشف و یادگیری بیشتر از خود نشان دهد.

با توجه به اهمیت عواملی که بر یادگیری مفاهیم انتزاعی در کودکان تأثیر می‌گذارند، هدف این مطالعه بررسی و تحلیل این عوامل است. در این تحقیق، از مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با ۲۷ کودک در تهران استفاده شده است تا دیدگاه‌های آن‌ها در مورد عواملی که بر یادگیری مفاهیم انتزاعی تأثیر دارند، جمع‌آوری و تحلیل شود. به‌طور خاص، این تحقیق به بررسی عوامل شناختی فردی، محیطی، اجتماعی و ویژگی‌های شخصیتی می‌پردازد و نقش هر یک از این عوامل را در فرآیند یادگیری مفاهیم انتزاعی بررسی می‌کند.

یافته‌های این تحقیق می‌تواند به طراحان آموزشی، معلمان و والدین کمک کند تا درک بهتری از چگونگی یادگیری مفاهیم انتزاعی در کودکان به‌دست آورده و شیوه‌های مؤثرتری برای تسهیل این فرآیند اتخاذ کنند. همچنین، این تحقیق می‌تواند به غنی‌سازی ادبیات علمی در زمینه یادگیری مفاهیم انتزاعی در کودکان و ارائه راهکارهای عملی در آموزش‌های ابتدایی و پیش‌دبستانی کمک نماید.

روش‌شناسی پژوهش

این تحقیق از یک طراحی کیفی استفاده می‌کند که هدف آن بررسی عوامل شناختی مؤثر بر یادگیری مفاهیم انتزاعی در کودکان است. در این مطالعه، ۲۷ شرکت‌کننده که همه از کودکان تهرانی هستند، مورد بررسی قرار گرفتند. شرکت‌کنندگان به صورت هدفمند انتخاب شدند تا تنوع در توانایی‌های شناختی، سن و پیشینه تحصیلی آن‌ها تضمین شود. سن کودکان بین ۷ تا ۱۰ سال بود و آن‌ها از مدارس مختلف تهران انتخاب شدند.

جمع‌آوری داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته انجام شد که امکان بررسی عمیق فرآیندهای شناختی کودکان در درک مفاهیم انتزاعی را فراهم کرد. مصاحبه‌ها به گونه‌ای طراحی شدند که انعطاف‌پذیر و قابل تطبیق باشند و از این رو شرکت‌کنندگان بتوانند آزادانه افکار خود را بیان کنند، در حالی که مصاحبه‌کننده با استفاده از یک راهنمای کلی، گفت‌وگو را متمرکز نگه می‌داشت. مصاحبه‌ها در محیطی راحت و مناسب برگزار شد و هر جلسه حدود ۲۰ تا ۳۰ دقیقه به طول انجامید. برای حفظ محرمانگی و ناشناس بودن شرکت‌کنندگان، به هر یک کد خاصی اختصاص داده شد و تمامی مصاحبه‌ها با اجازه و آگاهی شرکت‌کنندگان و سرپرستان آن‌ها ضبط گردید.

داده‌های جمع‌آوری شده از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با استفاده از نرم‌افزار Nvivo تحلیل شدند. تحلیل تماتیک برای شناسایی مضامین و الگوهای تکراری و بینش‌های مرتبط با عوامل شناختی مؤثر در یادگیری مفاهیم انتزاعی به‌کار گرفته شد. تحلیل به گونه‌ای انجام شد که بر اساس اصل اشباع نظری، فرآیند جمع‌آوری داده‌ها تا زمانی که هیچ اطلاعات جدید و معناداری بدست نیامد و پژوهشگران به این اطمینان رسیدند که مضامین شناسایی شده نمایانگر درک جامعی از موضوع هستند، ادامه یافت. نرم‌افزار Nvivo به سازماندهی و دسته‌بندی داده‌ها کمک کرد و به پژوهشگران این امکان را داد تا به طور سیستماتیک عوامل شناختی مؤثر را بررسی و تفسیر کنند.

یافته‌ها

عوامل شناختی فردی

استعداد شناختی

دوره اول، شماره چهارم

کودکان دارای استعداد شناختی بالا، توانایی‌های پیشرفته‌تری در حل مسائل پیچیده و یادآوری اطلاعات دارند. یکی از شرکت‌کنندگان در این زمینه گفت: "من می‌توانم مسائل خیلی پیچیده را حل کنم، به ویژه وقتی که نیاز به فکر کردن زیادی داشته باشد." این استعداد موجب می‌شود که آن‌ها قادر باشند اطلاعات جدید را سریع‌تر درک کنند و درک منطقی بیشتری داشته باشند.

حافظه

در زمینه حافظه، کودکان با حافظه بلندمدت و کوتاه‌مدت قوی‌تر قادر به یادآوری جزئیات بیشتری از اطلاعات هستند. یکی از کودکان بیان کرد: "من می‌توانم خیلی سریع اطلاعاتی که یاد می‌گیرم را به خاطر بیاورم، حتی اگر مدت زمان زیادی از آن گذشته باشد." این کودکان همچنین توانایی پردازش اطلاعات پیچیده‌تر را دارند.

دقت و توجه

تمرکز و توجه در طول زمان یکی دیگر از عوامل مؤثر بر یادگیری مفاهیم انتزاعی است. یکی از شرکت‌کنندگان گفت: "من می‌توانم روی جزئیات دقیق تمرکز کنم و هیچ چیزی را از دست ندهید." این کودکان قادرند مدت طولانی‌تری بر روی مفاهیم انتزاعی تمرکز کنند و جزئیات مختلف آن‌ها را پردازش نمایند.

زبان و ارتباط

توانایی زبان‌شناختی یکی از عواملی است که بر یادگیری مفاهیم انتزاعی تأثیرگذار است. یک کودک در مصاحبه بیان کرد: "من همیشه می‌توانم با دوستانم درباره موضوعات جدید صحبت کنم و مفاهیم پیچیده را برای آن‌ها توضیح دهم." توانایی ارتباط موثر با دیگران و تفهیم مفاهیم جدید، به کودکان این امکان را می‌دهد که مفاهیم انتزاعی را بهتر درک و منتقل کنند.

حل مسئله

توانایی حل مسئله یکی از مهارت‌های اساسی در یادگیری مفاهیم انتزاعی است. یکی از مصاحبه‌شوندگان اشاره کرد: "وقتی که با مشکلی روبه‌رو می‌شوم، سعی می‌کنم از روش‌های مختلفی برای حل آن استفاده کنم. همیشه یک راه حل برای هر مسئله پیدا می‌کنم." این کودکان قادرند به سرعت راه‌حلی برای مسائل پیچیده پیدا کنند و یادگیری مؤثری داشته باشند.

عوامل محیطی

محیط خانوادگی

محیط خانوادگی می‌تواند تأثیر زیادی بر یادگیری مفاهیم انتزاعی داشته باشد. یک کودک از تأثیر خانواده خود بر یادگیری گفت: "پدر و مادرم همیشه از من حمایت می‌کنند و وقتی مشکلی دارم، به من کمک می‌کنند که آن را حل کنم." این نوع حمایت عاطفی از خانواده به تقویت یادگیری مفاهیم انتزاعی کمک می‌کند.

محیط مدرسه

مدرسه و محیط آموزشی نیز به عنوان یک عامل مهم در یادگیری مفاهیم پیچیده شناخته می‌شود. یکی از مصاحبه‌شوندگان گفت: "در مدرسه، معلمان همیشه به ما فرصت می‌دهند که درباره مفاهیم پیچیده صحبت کنیم و از روش‌های مختلفی برای یادگیری استفاده کنیم." تنوع در شیوه‌های تدریس و توجه به نیازهای فردی کودکان در محیط مدرسه، زمینه‌ساز یادگیری مفاهیم انتزاعی است.

پشتیبانی اجتماعی

پشتیبانی اجتماعی یکی دیگر از عواملی است که بر یادگیری تأثیرگذار است. یک کودک بیان کرد: "من از حمایت دوستانم در مدرسه بسیار بهره‌مند هستم. وقتی چیزی را نمی‌فهمم، آن‌ها به من کمک می‌کنند." این نوع حمایت اجتماعی می‌تواند موجب تقویت انگیزه یادگیری در کودکان شود.

حمایت آموزشی

حمایت آموزشی نیز برای یادگیری مفاهیم انتزاعی ضروری است. یکی از شرکت‌کنندگان گفت: "معلمان همیشه به ما کمک می‌کنند تا مشکلاتمان را حل کنیم و مفاهیم را بهتر درک کنیم." این نوع حمایت آموزشی به کودکان این امکان را می‌دهد که با مفاهیم انتزاعی ارتباط برقرار کنند.

تعداد منابع آموزشی

وجود منابع آموزشی متنوع و کافی نیز بر یادگیری مفاهیم تأثیر دارد. یکی از مصاحبه‌شوندگان گفت: "من به بسیاری از منابع آموزشی دسترسی دارم و همیشه می‌توانم از آن‌ها برای یادگیری استفاده کنم." دسترسی به منابع متنوع می‌تواند به کودکان کمک کند که مفاهیم پیچیده‌تر را بهتر درک کنند.

عوامل اجتماعی

تعاملات گروهی

تعاملات گروهی از دیگر عوامل مؤثر در یادگیری مفاهیم انتزاعی است. یکی از کودکان گفت: "در گروه‌های مطالعه، وقتی که با دیگران درباره مفاهیم صحبت می‌کنیم، بهتر می‌توانیم آن‌ها را درک کنیم." تعامل با همسالان موجب می‌شود که کودکان از تجربیات دیگران بهره‌مند شوند و درک عمیق‌تری از مفاهیم انتزاعی پیدا کنند.

اثر همسالان

همسالان نیز می‌توانند تأثیر زیادی بر یادگیری مفاهیم پیچیده بگذارند. یکی از مصاحبه‌شوندگان بیان کرد: "وقتی دوستانم با من درباره موضوعات جدید صحبت می‌کنند، من خیلی سریع‌تر مفاهیم را می‌فهمم." تأثیر همسالان در فرآیند یادگیری می‌تواند انگیزه کودکان را افزایش دهد.

پشتیبانی از معلمان

پشتیبانی معلمان نیز به‌طور مستقیم بر یادگیری مفاهیم انتزاعی اثر می‌گذارد. یکی از شرکت‌کنندگان گفت: "معلم من همیشه با حوصله به من کمک می‌کند تا مفاهیم پیچیده را بهتر بفهمم." این نوع پشتیبانی باعث می‌شود که کودکان به راحتی از مفاهیم پیچیده عبور کنند.

حمایت والدین

حمایت والدین از کودکان می‌تواند نقش مهمی در یادگیری ایفا کند. یک کودک در این زمینه گفت: "پدر و مادرم همیشه از من حمایت می‌کنند و به من کمک می‌کنند تا مسائل پیچیده را حل کنم." این حمایت عاطفی و معنوی والدین می‌تواند انگیزه کودک را برای یادگیری بیشتر کند.

ویژگی‌های آموزشی

روش‌های تدریس

روش‌های تدریس فعال و متنوع به‌طور قابل توجهی در یادگیری مفاهیم پیچیده مؤثر است. یکی از شرکت‌کنندگان گفت: "معلم من همیشه از روش‌های مختلفی برای آموزش استفاده می‌کند، مثل تدریس مبتنی بر پروژه و گروهی." این روش‌ها به کودکان کمک می‌کنند تا مفاهیم انتزاعی را بهتر درک کنند و آن‌ها را به شیوه‌های مختلف تجزیه و تحلیل کنند.

مواد آموزشی

مواد آموزشی نیز یکی از عوامل مهم در یادگیری مفاهیم انتزاعی هستند. یکی از کودکان گفت: "کتاب‌های آموزشی و منابع دیجیتال همیشه به من کمک می‌کنند تا مفاهیم را بهتر یاد بگیرم." این منابع آموزشی متنوع می‌توانند به کودک کمک کنند تا مفاهیم پیچیده را بهتر درک کند.

تکنولوژی آموزشی

استفاده از تکنولوژی آموزشی یکی دیگر از عوامل مؤثر در یادگیری است. یکی از مصاحبه‌شوندگان بیان کرد: "من از نرم‌افزارهای آموزشی برای یادگیری استفاده می‌کنم و این به من کمک می‌کند تا مفاهیم جدید را سریع‌تر یاد بگیرم." تکنولوژی می‌تواند فرصتی را برای آموزش‌های تعاملی و جذاب فراهم آورد.

تعامل معلم-دانش‌آموز

تعامل مثبت بین معلم و دانش‌آموز موجب تسهیل در یادگیری مفاهیم پیچیده می‌شود. یکی از کودکان در این زمینه گفت: "وقتی معلم با من صحبت می‌کند و به سوالات من پاسخ می‌دهد، احساس می‌کنم که می‌توانم مفاهیم پیچیده را بهتر درک کنم." این تعاملات باعث افزایش درک و موفقیت در یادگیری می‌شود.

محتوای درسی

محتوای درسی نیز در یادگیری مفاهیم انتزاعی نقش دارد. یکی از مصاحبه‌شوندگان گفت: "در درس‌های من همیشه مفاهیم جذاب و جدیدی وجود دارد که به من کمک می‌کند بیشتر یاد بگیرم." محتوای درسی می‌تواند تأثیر زیادی بر نحوه یادگیری مفاهیم انتزاعی بگذارد.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج این مطالعه نشان داد که عوامل شناختی فردی، محیطی، اجتماعی و ویژگی‌های شخصیتی نقش مهمی در یادگیری مفاهیم انتزاعی در کودکان دارند. یافته‌ها نشان داد که کودکانی که توانایی‌های شناختی قوی‌تری مانند حافظه، توجه، زبان‌شناسی و مهارت‌های حل مسئله دارند، بهتر می‌توانند مفاهیم پیچیده و انتزاعی را درک کنند. همچنین، محیط‌های آموزشی که ویژگی‌هایی مانند حمایت معلمان و استفاده از منابع آموزشی مناسب دارند، به‌طور مستقیم بر یادگیری این

مفاهیم تأثیرگذارند. در کنار این عوامل، ویژگی‌های شخصیتی مانند کنجکاوی و خلاقیت نیز به‌طور معناداری در توانایی کودکان برای درک مفاهیم پیچیده تأثیر می‌گذارند.

یافته‌های این تحقیق تأکید دارند که توانایی‌های شناختی فردی، به ویژه حافظه و دقت و توجه، تأثیر بسزایی بر یادگیری مفاهیم انتزاعی دارند. در این راستا، پژوهش‌های پیشین نیز نشان داده‌اند که حافظه و توجه دو عامل کلیدی در درک مفاهیم انتزاعی هستند (Case, 1992). به‌طور خاص، حافظه بلندمدت و کوتاه‌مدت به کودک این امکان را می‌دهند که اطلاعات را ذخیره کرده و در مواقع نیاز آن‌ها را بازیابی کنند. به همین ترتیب، دقت و توجه در پردازش جزئیات اطلاعات و جلوگیری از حواس‌پرتی‌ها، عامل مهمی در درک مفاهیم پیچیده و انتزاعی به حساب می‌آید (Snow, 2010). این نتایج با یافته‌های پژوهش‌هایی که نشان داده‌اند حافظه و توجه از عوامل کلیدی در یادگیری هستند، هم‌راستا می‌باشد.

توانایی‌های زبانی نیز در یادگیری مفاهیم انتزاعی نقش حیاتی دارند. در این مطالعه، مشخص شد که کودکانی که توانایی بالاتری در زبان‌شناسی دارند، می‌توانند مفاهیم پیچیده‌تر را بهتر درک کنند. مطالعات پیشین نیز تأکید کرده‌اند که زبان‌شناسی پیشرفته به کودکان این امکان را می‌دهد که با دیگران به‌طور مؤثر ارتباط برقرار کنند و مفاهیم پیچیده را به شکل واضح‌تری درک کنند (Piaget, 1972).

مطالعات نشان داده‌اند که محیط‌های آموزشی مؤثر می‌توانند نقش مهمی در یادگیری مفاهیم پیچیده داشته باشند. در این تحقیق نیز مشاهده شد که محیط‌های آموزشی با حمایت معلمان، استفاده از منابع آموزشی مناسب و محیط‌های یادگیری فعال موجب تقویت یادگیری مفاهیم انتزاعی می‌شوند. این یافته‌ها با نتایج تحقیقات پیشین که نشان داده‌اند محیط‌های آموزشی با ویژگی‌های خاص مانند معلمان با مهارت‌های بالا و منابع آموزشی متنوع، می‌توانند به کودکان در درک مفاهیم پیچیده کمک کنند، هم‌راستاست (Bronfenbrenner, 1979). این پژوهش‌ها نشان می‌دهند که محیط‌های آموزشی فعال و حمایتی، بهترین شرایط را برای یادگیری فراهم می‌کنند.

همچنین، حمایت اجتماعی به‌ویژه حمایت خانواده و همسالان می‌تواند انگیزه کودک را افزایش دهد و یادگیری را تسهیل کند. نتایج این مطالعه نشان داد که کودکانی که از حمایت عاطفی خانواده و همسالان برخوردارند، توانایی بیشتری در درک مفاهیم انتزاعی دارند. این یافته‌ها با مطالعات پیشین هم‌خوانی دارند که نشان داده‌اند حمایت‌های اجتماعی موجب افزایش انگیزه و اعتماد به نفس کودکان می‌شود و در نهایت به درک بهتر مفاهیم پیچیده کمک می‌کند (Silvia, 2008). ویژگی‌های شخصیتی مانند کنجکاوی و خلاقیت نقش مهمی در یادگیری مفاهیم انتزاعی دارند. در این مطالعه، مشاهده شد که کودکانی که دارای ویژگی‌های شخصیتی خاص مانند کنجکاوی و جستجوگری هستند، قادر به درک بهتر مفاهیم پیچیده هستند. این نتایج با یافته‌های دیگر پژوهش‌ها که نشان داده‌اند ویژگی‌های شخصیتی می‌توانند بر توانایی یادگیری تأثیرگذار باشند، هم‌راستاست (Silvia, 2008). همچنین، خلاقیت به کودکان این امکان را می‌دهد که از روش‌های متفاوت برای حل مسائل و درک مفاهیم استفاده کنند و به این ترتیب یادگیری مفاهیم انتزاعی را تسهیل کنند.

با وجود نتایج جالب و معنادار این تحقیق، برخی محدودیت‌ها وجود دارند که باید در نظر گرفته شوند. اولین محدودیت این تحقیق به حجم نمونه مربوط می‌شود. با اینکه ۲۷ نفر از کودکان تهرانی در این مطالعه مشارکت داشتند، حجم نمونه محدود ممکن است نتایج را به صورت عمومی برای سایر مناطق یا گروه‌های سنی مختلف قابل تعمیم نکند. علاوه بر این، این تحقیق به‌طور خاص تنها به تحلیل مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته پرداخته است و ممکن است از

دوره اول، شماره چهارم

تحلیل‌های دیگری که می‌توانند ابعاد مختلفی از یادگیری مفاهیم انتزاعی را شناسایی کنند، بهره‌برداری نکرده باشد. در نهایت، از آنجا که این مطالعه در یک منطقه خاص انجام شده است، ممکن است نتایج آن با شرایط فرهنگی یا جغرافیایی متفاوت قابل مقایسه نباشد.

برای تحقیقات آینده، پیشنهاد می‌شود که حجم نمونه افزایش یابد تا نتایج به دست آمده از این تحقیق به صورت عمومی‌تری قابل تعمیم باشند. همچنین، بررسی عواملی که بر یادگیری مفاهیم انتزاعی در سایر گروه‌های سنی و در سایر مناطق جغرافیایی تأثیر دارند، می‌تواند اطلاعات ارزشمندی در این زمینه فراهم کند. علاوه بر این، تحقیقات آینده می‌توانند به بررسی نقش تکنولوژی‌های نوین آموزشی مانند نرم‌افزارهای آموزشی، بازی‌های آموزشی و آموزش آنلاین در یادگیری مفاهیم انتزاعی بپردازند. استفاده از این فناوری‌ها ممکن است به کودکان کمک کند تا مفاهیم پیچیده‌تر را به روش‌های جدید و جذاب‌تری یاد بگیرند. بر اساس نتایج این تحقیق، پیشنهاد می‌شود که برنامه‌های آموزشی به گونه‌ای طراحی شوند که به تقویت توانایی‌های شناختی کودکان مانند حافظه، دقت و توجه، و مهارت‌های زبانی بپردازند. همچنین، محیط‌های آموزشی باید به گونه‌ای طراحی شوند که حمایت اجتماعی و آموزشی از کودکان فراهم شود. معلمان می‌توانند با استفاده از شیوه‌های تدریس فعال، مواد آموزشی متنوع و بازخورد مستمر به کودکان کمک کنند تا مفاهیم پیچیده و انتزاعی را بهتر درک کنند. در این راستا، بهره‌گیری از تکنیک‌های آموزشی مانند آموزش مبتنی بر پروژه و استفاده از منابع دیجیتال می‌تواند تأثیر زیادی بر فرآیند یادگیری داشته باشد.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

حمایت مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

موازین اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

تشکر و قدردانی

از تمامی کسانی که در طی مراحل این پژوهش به ما یاری رساندند تشکر و قدردانی می‌گردد.

References

Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.

- Case, R. (1992). The role of cognitive development in the acquisition of abstract concepts. *Journal of Educational Psychology*, 84(3), 281-296.
- Piaget, J. (1972). *The psychology of the child*. Basic Books.
- Silvia, P. J. (2008). Interest—The curious emotion. *Current Directions in Psychological Science*, 17(1), 57-60.
- Snow, C. E. (2010). Academic language and the challenge of reading for learning about science. *Science*, 328(5977), 450-452.